

Undervisningsmiljø- vurdering

Denne DCUM-vejledning beskriver undervisningsmiljøvurderingen, UMV.

Vejledningen beskriver, hvad en undervisningsmiljøvurdering er, og hvorfor arbejdet med undervisningsmiljøet er vigtigt. Den giver indblik i, hvilke pligter uddannelsesstedets ledelse har i forhold til undervisningsmiljøvurderingen, kravene til indholdet samt krav til tilgængelighed.

DCUM-vejledningen tager udgangspunkt i elever, studerendes og andre uddannelsesdeltageres ret til et sikkerheds- og sundhedsmæssigt fuldt forsvarligt undervisningsmiljø, der fremmer deres mulighed for trivsel, udvikling og læring, og som omfatter det fysiske, psykiske og æstetiske miljø.

Vejledningen skal støtte de undervisningsmiljøansvarlige i arbejdet med at leve op til kravet om undervisningsmiljøvurdering som en del af arbejdet for et godt undervisningsmiljø.

DCUM-vejledninger er baseret på undervisningsmiljølovens regler, på regler i anden lovgivning og på DCUM's viden om og erfaring med undervisningsmiljøforhold.

Undervisningsmiljøvurderingen - også kaldet UMV'en

Hvad er en undervisningsmiljøvurdering?

En undervisningsmiljøvurdering er en skriftlig vurdering af uddannelsesstedet, som inddrager elevernes, de studerendes og andre undervisningsdeltageres opfattelse af undervisningsmiljøet. Formålet med en undervisningsmiljøvurdering er at skabe, fastholde og udvikle et godt undervisningsmiljø.

Undervisningsmiljøvurderingen er et redskab, som inddrager undervisningsmiljørepræsentanterne, ledelsen og arbejdsmiljøorganisationen i at afdække og løse eventuelle undervisningsmiljøproblemer fornuftigt, konstruktivt og prioriteret.

Hvem skal lave undervisningsmiljøvurderingen?

Alle uddannelsessteder skal have en gyldig undervisningsmiljøvurdering. Ledelsen har ansvaret for, at undervisningsmiljøvurderingen bliver lavet, men der er ingen regler for, hvem der konkret skal udarbejde vurderingen.

Arbejdet med undervisningsmiljøvurderingen kan f.eks. foregå i et særligt undervisningsmiljøudvalg, hvori både personale og elever/studerende deltager. Det vil også være nærliggende, at skolens arbejdsmiljøorganisation, hvori også undervisningsmiljørepræsentanter deltager, når undervisningsmiljøet er på dagsordenen, udarbejder undervisningsmiljøvurderingen f.eks. parallelt med udarbejdelsen af arbejdspladsvurderingen. Det er dog vigtigt at lave både en undervisningsmiljøvurdering og en arbejdspladsvurdering. Dels er der lovkrav om udarbejdelse af begge, dels er der tale om to forskellige målgrupper med hver deres fokus. For eksempel er de ansattes psykiske arbejdsmiljø forskelligt fra elevernes og de studerendes psykiske undervisningsmiljø, ligesom eleverne og de studerende måske bruger rum og møbler på andre måder og til andre formål end de ansatte.

Hvorfor skal undervisningsmiljøet vurderes?

Det er lovpligtigt at udarbejde en undervisningsmiljøvurdering, men det er også en oplagt mulighed for uddannelsesstedet for at udvikle sig i forhold til de aktuelle elever og studerende. Elever og studerende har ofte andre oplevelser med undervisningsmiljøet end underviserne og har ofte alternative idéer til udviklingen af det. Derfor er det vigtigt at høre alle relevante parter ønsker og forslag i arbejdet for et bedre undervisningsmiljø.

Hvilke områder skal undervisningsmiljøvurderingen omfatte

Undervisningsmiljøvurderingen omfatter ikke kun undervisningslokaler, men også kantineforhold, toiletter, skolegårde mv., samt de psykiske og æstetiske forhold på stedet. Den kan omfatte alle forhold på uddannelsesstedet, som eleverne og ledelsen finder af betydning.

Er der krav til valg af metode?

Loven stiller ikke krav til brug af bestemte metoder til udarbejdelse af undervisningsmiljøvurderingen. Dog er det et krav, at vurderingen indeholder fire faser: 1. kortlægning; 2. beskrivelse og vurdering; 3. handlingsplan; 4. retningslinjer for opfølgning.

Undervisningsmiljøvurderingens fire faser

Fase 1: identifikation og kortlægning

Uddannelsesstedet kan anvende forskellige metoder til indsamling af data, som identificerer og kortlægger det fysiske, psykiske og æstetiske undervisningsmiljø. Dette kan f.eks. være spørgeskemaer, interviews og rundgangsskemaer, men også temadage med diskussion og debat kan være gode metoder.

Fase 2: beskrivelse og vurdering

For at få et overblik over, hvad der fungerer godt, og hvad uddannelsesstedet skal arbejde videre med, skal kortlægningens resultater systematiseres. Beskrivelsen skal afdække eventuelle problemers art, alvor og omfang. Desuden er det vigtigt at undersøge problemernes årsager og finde frem til de bedste og mest hensigtsmæssige løsningsforslag. Det er også en god idé at se på det, der fungerer godt og virker fremmende for undervisningsmiljøet. Dels er den gode historie altid befordrende, dels kan man måske overføre de positive erfaringer til områder, som fungerer mindre godt.

Fase 3: handlingsplan

Nogle problemer kan uddannelsesstedet løse umiddelbart, mens andre kræver en langsigtet plan. I handlingsplanen bliver det tydeligt, hvilke af de kortlagte og beskrevne forhold, som uddannelsesstedet skal prioritere at arbejde videre med. En handlingsplan er både en aktivitets- og tidsplan, hvoraf det skal fremgå, i hvilken rækkefølge de konstaterede problemer skal løses. Følgende kan med fordel være en del af handlingsplanen:

- En kort beskrivelse af problemerne
- Beskrivelse af den valgte løsning
- Oplysninger om hvornår løsningen vil være gennemført
- Navn på den, som er ansvarlig for at gennemføre løsningen

Hvis akutte problemer i første omgang løses midlertidigt, så bør en endelig løsning fremgå af handlingsplanen.

Fase 4: retningslinjer for opfølgning

Der skal være tydelige retningslinjer for, hvordan og hvornår uddannelsesstedet skal følge op på handlingsplanen. Dette indebærer en vurdering af, hvorvidt ændringer har haft den ønskede effekt. Undervisningsmiljøvurderingen skal angive, hvem der er ansvarlig for opfølgningen.

Hvor ofte skal uddannelsessteder vurdere undervisningsmiljøet?

Ledelsen skal sørge for, at undervisningsmiljøvurderingen løbende bliver ajourført. Det betyder, at arbejdet med undervisningsmiljøvurderingen er en proces, der gentager de fire faser med passende tidsintervaller, og når der sker ændringer af betydning for undervisningsmiljøet. Uddannelsessteder skal dog minimum hvert 3. år gennemføre en ny undervisningsmiljøvurdering.

Undervisningsmiljøloven

Undervisningsmiljøloven siger, at elever og studerende har ret til et godt undervisningsmiljø, så undervisningen kan foregå sikkerheds- og sundhedsmæssigt fuldt forsvarligt. Herudover skal undervisningsmiljøet også fremme elevernes muligheder for udvikling og læring og omfatter derfor også uddannelsesstedets psykiske og æstetiske miljø. Undervisningsmiljøloven angiver kravene til undervisningsmiljøvurderingen.

Uddannelsesstedets sikkerheds- og sundhedsmæssige forhold, samt forholdene vedrørende det psykiske og æstetiske miljø, skal vurderes i en undervisningsmiljøvurdering. Uddannelsesstedets ledelse skal sørge for, at denne bliver udarbejdet og revideret, når der sker ændringer, der har betydning for undervisningsmiljøet eller som minimum hvert 3. år.

Herudover skal uddannelsesstedets ledelse inddrage undervisningsmiljørepræsentanterne i planlægningen, tilrettelæggelsen og gennemførelsen af samt opfølgningen på undervisningsmiljøvurderingen.

UNDERVISNINGSMILJØLOVEN
§ 6

UNDERVISNINGSMILJØLOVEN
§ 7, STK 2

En undervisningsmiljøvurdering skal indeholde følgende elementer:

1. kortlægning af uddannelsesstedets fysiske, psykiske og æstetiske undervisningsmiljø
2. beskrivelse og vurdering af eventuelle undervisningsmiljøproblemer
3. udarbejdelse af en handlingsplan, hvor det fremgår, i hvilken takt og rækkefølge de konstaterede problemer skal løses
4. forslag til retningslinjer for opfølgning på handlingsplanen.

Undervisningsmiljøvurderingen skal være tilgængelig på uddannelsesstedet for elever, studerende og andre interesserede.

UNDERVISNINGSMILJØLOVEN
§ 6, STK 2

Konkrete krav til offentliggørelse af undervisningsmiljøvurderinger

Gennemsigtighedsloven siger, at gennemførte evalueringer af kvaliteten af en skoles eller uddannelsesinstitutionens undervisning skal offentliggøres på skolens eller institutionens hjemmeside. Dette omfatter også offentliggørelse af undervisningsmiljøvurderinger og gælder for alle uddannelsessteder.

GENNEMSIGTIGHEDSLOVEN
§ 2, STK 5

DCUM anbefaler

Brug eksisterende værktøjer og metoder

DCUM stiller forskellige værktøjer og metoder til rådighed, som skoler og uddannelsessteder frit kan anvende til vurdering af undervisningsmiljøet. Det gælder alt fra planlægnings- kortlægnings-, vurderings- og procesværktøjer samt metoder og inspiration til konkrete forandringstiltag. Har I specielle behov, er det selvfølgelig oplagt, at I videreudvikler og måske finder frem til egne værktøjer, som passer rigtig godt til netop jeres situation.

Samarbejd på tværs

Arbejdet med undervisningsmiljøet giver bedst udbytte, hvis både elever, studerende og personale fra forskellige afdelinger bliver en del af hele processen. Når undervisningsmiljøet bliver vurderet lokalt og i dialog med dem, som udgør det aktuelle og levede miljø, så bliver udviklingen af miljøet meningsfuld. Især er elevers og studerendes perspektiver og fortolkninger vigtige at inddrage.

Brug undervisningsmiljøvurderingen strategisk

Undervisningsmiljøvurderingen kan nemt blive et statisk dokument på uddannelsesstedets hjemmeside, men arbejdet skal gøres, så hvorfor ikke bruge den, som et aktiv i arbejdet med at skabe det bedst mulige undervisningsmiljø? Et godt undervisningsmiljø giver en god hverdag for elever, studerende og personale, og det giver et godt ry udadtil.

Baggrund

Retskilder

Gennemsigtighedsloven (Bekendtgørelse af lov om gennemsigtighed og åbenhed i uddannelserne mv.): [Bekendtgørelse nr. 880 af 19. september 2005](#)

Undervisningsmiljøloven (Lov om elevers og studerendes undervisningsmiljø): [Lov nr. 166 af 14. marts 2001](#)

Litteratur

DCUM materiale: [UMV-Sådan, skabelon til UMV](#)

Huulgaard, Aage og Thomsen, H. C.: Undervisningsmiljøloven, 2001, Systime

Undervisningsministeriet: Skrivelse om kommuners og amtskommuners indsats, 2001

Undervisningsministeriet: Sortbog om Lov om elevers og studerendes undervisningsmiljø, 2001

Undervisningsministeriet: Brev om undervisningsmiljøvurderinger, 2003

Undervisningsministeriet: Vejledning om krav til offentliggørelse af oplysninger på efterskolelærers hjemmesider

Undervisningsministeriet: Vejledning om krav til offentliggørelse af oplysninger på en fri grundskoles hjemmeside